

Jongeren | Islam | Gender

METHODIEKENDOOS *algemene handleiding*

Jongeren | Islam | Gender

INLEIDING

Gespreksregels..... 3

INLEIDING

Handleiding..... 4

METHODIEK 1

Cultuur en/of Islam 8

METHODIEK 2

Licht en duisternis 11

METHODIEK 3

Spreeken, denken en doen 15

METHODIEK 4

Moslims van toen en nu 19

METHODIEK 5

Reisweg - Joesoef 22

METHODIEK 6

Moslim en/of Belg..... 27

METHODIEK 7

De islam is ☹..... 33

METHODIEK 8

Spinnenweb..... 36

Jongeren | Islam | Gender

METHODIEKENDOOS

Gespreksregels

1
We laten iedereen uitspreken, we gaan niet onmiddellijk in discussie

2
We respecteren ieders mening

4
Alle vragen mogen gesteld worden. Er zijn geen domme, belachelijke of verkeerde vragen

5
Er zijn geen domme, belachelijke of verkeerde antwoorden

6
Verschillen mag: we moeten het niet over alles eens zijn

7
Alles wat we hier bespreken, blijft binnen de groep

Deze methodiekendoos werd uitgewerkt door Samira Azabar, Rosalie Heens en Elke Vandepierre van vzw Motief en door Khadija Aznag van het Steunpunt Allochtone Meisjes en Vrouwen. We kregen steun van de Vlaamse Gemeenschap, Stad Antwerpen en Rondetafels van Interculturaliteit. Daarnaast konden we een beroep doen op de deskundigheid, ideeën en feedback van heel wat mensen. In het bijzonder gaat onze dank uit naar Omar Nahas, Mieke Mariën, An Van Boxel en de deelnemers aan het pilootproject 'jongeren-Islam-Gender; training voor jongerenbegeleiders' in Antwerpen, in het najaar van 2009.

Wat vind je in deze methodiekendoos?

Deze methodiekendoos bevat acht methodieken om met kleine groepjes moslimjongeren te werken rond hun zoektocht naar een islamitische identiteit. Deze zoektocht is een complex proces waarbij veel factoren een rol spelen. Zo is er de relatie met andere moslims, met leeftijdsgenoten en met familie, maar ook de negatieve beeldvorming over islam. Verder zijn er de talrijke discussies over “wat een goede moslim is”, het afbakenen van een eigen groep, het zoeken naar rolmodellen en betekenisvolle figuren uit de geschiedenis van de islam, ... Hoewel al deze factoren onderling met elkaar verbonden zijn, neemt elke methodiek één factor als invalshoek. Daarbij hebben we ervoor gekozen om bij elke methodiek specifiek aandacht te schenken aan de factor gender. Talrijke onderzoeken wijzen immers uit dat de religieuze identiteit in belangrijke mate de beeldvorming over man/vrouw-zijn beïnvloedt.

Elke methodiek bestaat uit een handleiding en werkmateriaal (kaartjes, werkbladen, affiches).

Daarnaast vind je een kaart met gespreksregels die bij alle methodieken gebruikt kan worden.

Wie kan deze methodiekendoos gebruiken?

Bij het uitwerken van de methodieken hadden we mensen op het oog die professioneel of als vrijwilliger met groepen moslimjongeren het gesprek voeren rond hun religieuze identiteit: jeugdwerkers, moskee-medewerkers, (islam) leerkrachten, diversiteits-medewerkers, opbouwwerkers, medewerkers van organisaties van etnisch-culturele minderheden,...

De methodieken zijn gericht op het voeren van een diepgaand gesprek en zijn op maat gemaakt voor groepjes van acht tot tien moslimjongeren. De methodieken zijn geschikt voor jongeren vanaf 14 jaar. Mits enige aanpassingen kunnen verschillende methodieken ook gebruikt worden voor individuele gesprekken (bijvoorbeeld in de hulpverlening), voor grotere groepen (bijvoorbeeld klasgroepen) en voor groepen van jongeren met verschillende levensbeschouwingen.

Bij elke methodiek geven we hiervoor een aantal tips of stellen we een aantal varianten voor.

Om deze methodieken te gebruiken hoef je geen islamdeskundige te zijn. Het is vooral belangrijk om jongeren te laten voelen dat je hun vragen en zoeken ernstig neemt, dat je naar hen wilt luisteren en loyaal met hen wil meezoeken.

Hoe gebruik je deze methodieken?

Een veilige sfeer is essentieel bij deze gesprekken. Een goed hulpmiddel daarbij zijn de gespreksregels. Ook is het een goed idee om met de groep af te spreken dat wat in de groep gezegd wordt, binnen de groep blijft. Maar ook als begeleider heb je een belangrijk aandeel in het creëren van een veilige sfeer. **Hou steeds in het achterhoofd dat het zoekproces rond identiteit bij jongeren erg kwetsbaar is.** Daarnaast is het ook een heel dynamisch proces. Jongeren zoeken grenzen, proberen verschillende richtingen uit. Vaak zijn ze erg zoekend en onzeker, ook al verbergen ze dat soms achter harde of radicale uitspraken. Het is

belangrijk om hen –tijdens dit zoekproces– niet te veroordelen of te zeggen dat ze helemaal fout zitten. Probeer daarentegen vragen te stellen die hen aan het denken zetten, die hen de dingen vanuit een ander perspectief laten zien, die hen uitdagen om het eigen standpunt te gaan verfijnen en/of nuanceren.

Vermijd discussies over wat nu dé waarheid of hêt juiste antwoord is. Dat is immers niet de doelstelling van de gesprekken. Wel is het de bedoeling om jongeren aan het denken te zetten over het waarom en de gevolgen van hun keuzes.

Als iemand bijvoorbeeld vindt dat moslims niet met een niet-moslim mogen trouwen, wat zijn daarvoor dan argumenten en wie sluit hij/zij dan allemaal uit uit de moslingemeenschap? Waarom vindt hij/zij dat zo belangrijk? Van waaruit is hij/zij tot die overtuiging gekomen? Wie heeft zijn/haar visie daaromtrent beïnvloed? Hoe voelt hij/zij zich bij die overtuiging? Kent hij/zij ‘gemengde’ koppels?

Probeer niet tot een compromis of gedeelde waarheid te komen. Het is niet de bedoeling dat iedereen in de groep het aan het eind van het

gesprek met elkaar eens is. Het is juist belangrijk dat jongeren leren dat meningsverschillen normaal en onvermijdelijk zijn.

Let ook op de taal die mensen gebruiken. Vraag deelnemers om niet in algemene termen te spreken (bv de islam zegt, in de Koran staat dat, het is goed dat,...). Wijs hen erop dat het steeds om interpretaties van mensen gaat. Probeer het gesprek steeds terug te brengen naar concrete situaties, naar het hier en nu, naar persoonlijke ervaringen. Let erop dat je ook als begeleider steeds vanuit je eigen ervaring en gevoelens spreekt.

Als begeleider hoeft je geen inhoudelijke expertise ten toon te spreiden. **Je rol bestaat er vooral in om het gesprek tussen de jongeren te stimuleren en faciliteren, zorgen dat iedereen zijn/haar mening kan binnenbrengen en dat er een verdiepende dialoog kan ontstaan.**

Zorg er ook voor dat je ook je eigen visies en gevoelens kent en kunt uiten, zonder vanuit je begeleidersrol daar een waarheidsclaim aan te verbinden.

In de handleiding bij elke methodiek proberen we zo goed mogelijk uit te leggen hoe wij met de methodiek werken. Maar de handleidingen zijn geen dogma's. Elke groep is anders. Het is belangrijk dat je je als begeleider de methodiek eigen maakt. **Stem de methodiek af op je eigen manier van werken en die van je groep.** Bedenk vooraf welke accenten jij wilt leggen, of je misschien nog iets kunt toevoegen om het gesprek vlotter te laten verlopen, of je misschien iets moet weglaten dat je te moeilijk lijkt. Blijf vooral dicht bij het verhaal en de interesses van de jongeren in jouw groep. Bij verschillende methodieken wordt gewerkt met thema-kaarten. Maak eventueel een selectie van kaarten met thema's die bij je groep leven.

Internet

Het is haast onvermijdelijk dat er tijdens de gesprekken naar het internet verwezen wordt. Voor heel wat jongeren zijn websites, discussiefora en chatboxen immers één van de belangrijkste informatiebronnen over islam. Misschien zullen jongeren bij een meningsverschil zelfs voorstellen om “het eens op te zoeken op internet”. Je kunt ervoor kiezen om op hun voorstel in te gaan. Dit kan zinvol zijn als je er rond een bepaald thema meer informatie op te zoeken. **Zorg er dan wel voor dat je niet in de valkuil trapt om de discussie te herleiden tot een zoektocht naar dé waarheid.** Probeer ook voor internet te laten zien dat er heel veel verschillende meningen en visies op aanwezig zijn.

Op het internet vind je geen neutrale informatie. Elke site, elke uitspraak is geschreven vanuit een bepaalde visie of islamitische strekking. De schrijver leeft altijd in een bepaalde maatschappij en in een bepaalde context. Die is bepalend voor de manier waarop hij/zij over islam denkt. Het is

belangrijk jongeren hiervan bewust te maken en hen te trainen in kritisch lezen: Welke visie schuilt achter deze uitspraken? Wie verkondigt deze visie? Vanuit welke maatschappelijke positie? Op basis van welke bronnen, enz....

Waar vind je interessante informatie over islambeleving bij jongeren?

Websites

- Centrum voor Islam in Europa
www.flwi.ugent.be/cie
- Tariq Ramadan
www.tariqramadan.com
- Interreligieuze Werkplaats
www.interreligieuze-werkplaats.nl
- Het nieuwe Wij
www.nieuwwij.nl

Boeken

- De Koning, Martijn. 2007. Zoeken naar een zuivere islam.
- Nahas, Omar. 2007. De andere jihad.

- Arnaut, Karel (Red.). 2009. Een leeuw in een kooi – de grenzen van het multiculturele Vlaanderen.

Auteurs van artikels, studies, krantenartikels, opiniestukken,...

De Ley, Herman
Fadil, Nadia
Kanmaz, Meryem
Zemni, Sami

Bij wie kun je terecht voor informatie en advies?

SAMV (www.samv.be)
Motief (www.motief.org)
BOEH! (www.baasovereigenhoofd.be)
VOEM (www.voem-vzw.be)

Voor een up-to-date lijst van interessante websites, consulteer de link-pagina van Motief (www.motief.org)

Doelstellingen:

Deelnemers krijgen inzicht in het complexe verband tussen culturele en islamitische waarden, normen en praktijken,...

Deelnemers leren een eigen visie op geloofskwesties formuleren.

Deelnemers leren op een respectvolle manier in gesprek te gaan over (verschillen in) geloofsvisies.

Achtergrond:

Veel praktijken, gewoontes, rituelen, normen en waarden... van moslims zijn niet gebaseerd op de islam, maar op culturele of regionale gewoontes. Dat is één van de verklaringen waarom er zoveel verschillen zijn tussen moslims wereldwijd. In de praktijk worden deze culturele gewoontes echter wel vaak als “islamitisch” voorgesteld. Het is voor jongeren dan ook niet altijd eenvoudig om erachter te komen wat op de islamitische traditie gebaseerd is en wat op de cultuur van hun ouders en grootouders.

Wanneer jongeren in hun zoektocht rond identiteit geconfronteerd worden met verschillende culturen (bv Turkse en Vlaamse cultuur), dan stellen ze de normen, waarden, gewoontes en praktijken uit die verschillende culturen in vraag. Als een aantal van die normen, waarden, gewoontes en praktijken echter als islamitisch worden voorgesteld, dan is het voor moslimjongeren moeilijker om die in vraag te stellen. Dat zou betekenen dat ze hun geloof in vraag moeten stellen.

Tegelijkertijd zijn veel jongeren op zoek naar een islam die gezuiverd is van de culturele invloeden die de geloofsbeleving van hun ouders, grootouders,...

kenmerken. Ze zijn op zoek naar een hedendaagse islam die ze in Vlaanderen kunnen beleven, zonder dat ze tussen twee culturen moeten kiezen.

Om die twee redenen is de vraag “wat is cultuur, wat is islamitisch?” heel belangrijk in de identiteitsontwikkeling van moslimjongeren. Maar evengoed worstelen ze met de vraag “welke elementen uit de cultuur van mijn (voor)ouders wil ik meenemen, welke laat ik liever achter?”.

Op deze vragen kan meestal geen definitief antwoord gegeven worden waar iedereen het mee eens is. Dat is ook niet zo belangrijk. Jongeren moeten in de eerste plaats leren om hun eigen visie hierover te ontwikkelen en er met elkaar over in gesprek te gaan.

Tijd:

1u30 (15 kaartjes)

Deelnemers:

maximum 12

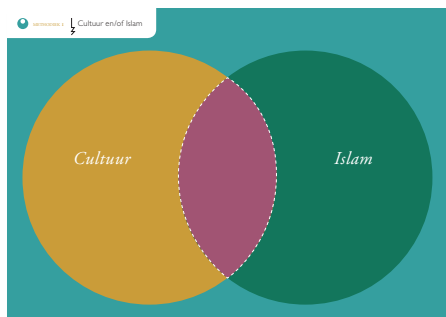

Materiaal:

Dit materiaal vind je in de doos:

- 1 affiche “cultuur en/of islam”
- 34 kaartjes met elementen uit cultuur of islam
- 1 kaart met gespreksregels

Dit materiaal moet je zelf voorzien:

- 2 bladen papier en een stift (voor de definities)
- Enkele blanco kaartjes (om eventueel andere elementen uit cultuur of islam op te schrijven waar de deelnemers mee worstelen)

Werkwijze:

1.Voorbereiding

Leg de affiche in het midden tussen de deelnemers, zodat iedereen ze goed kan zien.

Kies de kaartjes eruit waarvan je weet of denkt dat er bij de groep vragen rond leven.

Leg de kaartjes met de tekst naar beneden rondom de affiche.

2.Inleiding (10 minuten)

Vertel kort wat de bedoeling is van het gesprek over cultuur en islam, vertel erbij waarom je het belangrijk vindt dit gesprek met de groep te voeren (zie ook achtergrond bij deze methodiek).

Maak duidelijk wat bedoeld wordt met de termen “cultuur” en “islam”. Je kunt deze begrippen samen met de groep verkennen, of zelf definiëren. Noteer telkens een aantal kernwoorden op een blad en leg ze bij de betreffende cirkel, zodat tijdens het gesprek teruggegrepen kan worden naar deze definities.

Bv: Islam = Koran en Hadieth, geloof

Cultuur = Marokkaans, Turks, gewoontes

Leg uit hoe de oefening werkt (zie hieronder) en overloop samen de gespreksregels.

3.Oefening (1 uur)

Vraag de deelnemers om beurt een kaartje te nemen en het luidop voor te lezen.

Vraag hen om hun kaartje op de affiche te leggen, in de ruimte waar het volgens hen thuishoort: bij cultuur, bij islam, op het snijvlak tussen beide, of bij geen van beide (of: we weten het echt niet). Vraag hen telkens erbij te vertellen waarom ze die plaats kiezen.

Vraag telkens aan de andere deelnemers hoe zij erover denken. Peil naar hun motivatie, vraag naar persoonlijke ervaringen,...

Als alle kaartjes op zijn (of als de tijd bijna om is), kunnen de deelnemers nog zelf thema's aanbrengen waarvan ze zich afvragen of het cultuur en/of islam is.

4.Afronding en evaluatie (20 minuten)

Vraag de deelnemers de affiche als geheel te bekijken:

- Wat valt jullie op?
- Hoe zijn de kaartjes verdeeld?
- Over welke ruimte was er het meest discussie? Hoe komt dat?
- Over welke kaartjes was er het meest discussie? Hoe komt dat?

Vraag de deelnemers welke ruimte ze in hun leven het belangrijkst vinden en waarom.

Evalueer samen:

Hoe vonden jullie het om deze oefening te doen?

Hoe verliep het gesprek?

Wat zal jullie blijven?

Met welke vragen blijven jullie zitten?

Als er kaartjes waren waarbij er veel discussie of interesse was, kan de begeleider voorstellen dat de deelnemers tegen een volgende bijeenkomst zelf extra informatie opzoeken over dat thema. En dan kan dit thema op de volgende bijeenkomst uitgebreid besproken worden.

Het is daarbij belangrijk om aan te geven dat het niet de bedoeling is om tot één antwoord te komen, dat er niet zoiets bestaat als het ultieme, laatste en juiste antwoord. Dit zijn kwesties waarover altijd al discussie was onder moslims. Het belangrijkste is dat iedereen zijn/haar eigen zoektocht kan gaan, en het antwoord kan vinden dat hij/zij ervaart als het meest geschikte voor de eigen situatie.

Doelstellingen:

Deelnemers leren een eigen visie op geloofskwesties formuleren.

Deelnemers leren op een respectvolle manier in gesprek te gaan over (verschillen in) geloofsvisies.

Achtergrond:

Met het woord “umma” duiden moslims de wereldwijde moslimgemeenschap aan. Het is een term die tot de verbeelding van heel wat moslims en moslimjongeren spreekt. Een term die gevoelens van verbondenheid en solidariteit oproept. Maar net als alle andere groepsnamen, een term die in- en uitsluit. Wie behoort tot de umma en wie niet? Wanneer gedraag je je als een moslim? Wanneer mag je jezelf moslim noemen? Hoe leef je als moslim in België? Daar is heel wat discussie over. Onder geleerden (ulema) en imams, maar ook onder gewone mensen. En al is men het over heel wat zaken eens, toch blijven er altijd een aantal belangrijke twistappels waarover men van mening verschilt: huwelijk, taakverdeling van mannen en vrouwen, adoptie, alcoholgebruik, besnijdenis, gebruik van geweld,... Hoe daarover gedacht wordt, is bovendien afhankelijk van de context: in welke regio woon je, in welke tijd leef je, in welke samenleving, hoe oud ben je, ben je arm of rijk, gezond of ziek, behoor je tot de meerderheid of tot de minderheid, ben je man of vrouw, heb je een lichamelijke beperking of niet,...?

Het feit dat er discussies zijn over de grenzen van de eigen groep is niet verkeerd en zeker niet abnormaal. Bij alle levensbeschouwingen, en meer in het algemeen bij alle gemeenschappen en groepen heb je die discussies: Kun

je als vrijzinnige tegen abortus zijn? Wanneer ben je Belg? Wat doen we met leden die nooit naar onze activiteiten komen?

Maar het kan ook lastig zijn dat er geen duidelijke grenzen zijn. Zeker als je voortdurend vragen krijgt als: “zeg nu eens, mogen jullie trouwen met een niet-gelovige of niet?” of “jij draagt wel een hoofddoek, maar je maakt wel je ogen op, dat mag toch helemaal niet van je geloof?”. Deze vragen gaan er van uit dat er één duidelijk antwoord is. Het is belangrijk dat jongeren leren om daar niet in mee te gaan. Dat ze zich een eigen mening leren vormen waar ze zelf achter staan. Dat kunnen ze best in gesprek met mensen die ze vertrouwen. Bovendien kan het geruststellend zijn om te ervaren dat ook anderen met dergelijke vragen worstelen.

Het is daarbij wel belangrijk om te vermijden dat je terecht komt in een discussie over wat nu dé waarheid of hét juiste antwoord is. Veel boeiender en relevanter is het om met jongeren na te denken over het waarom en de gevolgen van hun keuzes. Als je bijvoorbeeld vindt dat moslims niet met een niet-moslim mogen trouwen, wie sluit je dan allemaal uit uit de moslimgemeenschap? Waarom vind je dat zo belangrijk? Van waaruit ben je tot die overtuiging gekomen? Hoe voel je je bij die overtuiging? Ken je dergelijke koppels?

Tijd:

1u30 (+/- 8 kaartjes)

Deelnemers:

maximum 10

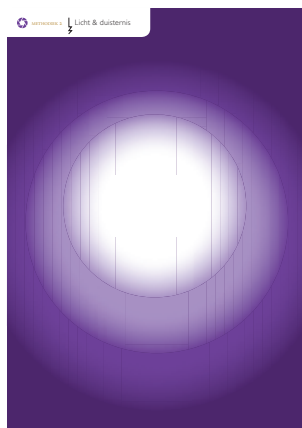

Materiaal:

Dit materiaal vind je in de doos:

- 1 affiche met 3 zones: licht-schemer-duisternis
- 22 kaartjes met discussieonderwerpen
- 1 kaart met gespreksregels

Dit materiaal moet je zelf voorzien:

- Blanco kaartjes waar deelnemers zelf twistappels op kunnen noteren
- 1 blad en 1 stift voor de omschrijving van de term “umma” + materiaal om dit op te hangen

Werkwijze:

1.Voorbereiding

Kies de kaartjes uit waarvan je weet of denkt dat er bij de groep vragen rond leven.

Leg de affiche in het midden tussen de deelnemers, zodat iedereen ze goed kan zien.

Leg de uitgekozen kaartjes met de tekst naar beneden rondom de affiche.

2.Inleiding (15 minuten)

Verken samen met de deelnemers het begrip “umma”. Kennen zij dit woord? Wat betekent het volgens hen? Noteer een aantal kernwoorden of een definitie op een blad of flap en hang ze op.

Vertel kort wat de bedoeling is van dit gesprek over de umma, vertel erbij waarom je het belangrijk vindt dit gesprek met de groep te voeren (zie ook achtergrond bij deze methodiek).

Bekijk samen de affiche en leg uit dat deze de umma voorstelt. Net als bij elke groep of gemeenschap heb je een kern, een aantal zaken waarvan het voor iedereen duidelijk is dat ze “erbij horen” (bv bij onze voetbalsploeg horen onze voetballers, bij een groep jongeren horen jongens en meisjes van 16 tot 22 jaar). Dat is de lichte zone van de affiche, het midden. Aan de buitenkant van de affiche is een donkere zone.

Daarin komen straks de zaken waarvan het voor iedereen duidelijk is dat ze “er niet bijhoren” (bv bij de voetbalploeg horen niet de ouders van de spelers, bij een groep jongeren horen geen kinderen van 3 jaar). Daartussen in heb je een schemerzone, met zaken waarvan het niet zo gemakkelijk is om te zeggen of ze er nu bij horen of niet. Het zijn zaken waarover binnen de groep altijd discussie is (bv hoort iemand die wel lid is van onze voetbalploeg, maar al 6 maanden niet meer naar de training komt bij onze ploeg?, hoort een meisje van 26 bij een jongerengroep?).

Toets even af of dit duidelijk is.

Leg uit hoe het spel verder werkt (zie hieronder) en overloop samen de gespreksregels.

3.Oefening (1u)

Vraag de deelnemers om beurt een kaartje te nemen en het luidop voor te lezen. Vraag hen om hun kaartje op de affiche te leggen, in de ruimte waar het volgens hen thuishoort: hoort dit gedrag volgens hen thuis in de umma (in de lichte zone) of niet (in de donkere zone) of is het onduidelijk voor hen (in de schemerzone)? Vraag hen telkens erbij te vertellen waarom ze die plaats kiezen.

Vraag telkens aan de andere deelnemers hoe zij erover denken. Peil naar hun motivatie, vraag naar persoonlijke ervaringen, vraag hen hoe ze zich voelen bij hun keuze,...

Ga ook na of deelnemers in hun antwoorden een onderscheid maken tussen

jongens en meisjes, tussen verschillende periodes in hun leven, tussen verschillende plekken of contexten,... Vermijd dat het gesprek tot algemene of abstracte stellingen beperkt blijft.

Benadruk dat de deelnemers het niet over alles eens moeten zijn. Dat zijn de grote moslimgeleerden ook niet! Het is juist heel normaal dat er discussie is. Dat is bij elke groep zo. Het is juist belangrijk dat erover gepraat wordt en dat er samen over nagedacht wordt. Het is belangrijk om goed over keuzes na te denken en ze in vraag te stellen (zie ook achtergrond bij deze methodiek).

Als alle kaartjes op zijn (of als de tijd bijna om is), kunnen de deelnemers nog zelf thema's aanbrengen waarvan ze zich afvragen of ze al dan niet tot de umma behoren of niet.

4.Afronding (15 minuten)

Vraag de deelnemers de affiche als geheel te bekijken:

- Wat valt jullie op?
- Hoe zijn de kaartjes verdeeld?
- Over welke kaartjes was er het meest discussie? Hoe komt dat volgens jullie? Hoe voelen jullie je daarbij?

Vraag de deelnemers hoe zij informatie zoeken over deze kwesties. Waar of bij wie kunnen ze met hun vragen terecht? Waar vinden ze antwoorden die hen verder helpen?

Evalueer samen:

Hoe vonden jullie het om deze oefening te doen?

Hoe verliep het gesprek?

Wat zal jullie bijblijven?

Met welke vragen blijven jullie zitten?

Indien er in de groep interesse is om zich in één thema te verdiepen, kun je voorstellen dat deelnemers tegen een volgende keer meer informatie opzoeken, een aantal mensen interviewen rond het thema,...

Doelstellingen:

Deelnemers ervaren dat identiteit een dynamisch gebeuren is, permanent in beweging.

Deelnemers krijgen inzicht in het ontstaan en de evolutie van religieuze identiteit.

Deelnemers krijgen zicht op de diversiteit van mogelijke wegen in de (religieuze) identiteitsontwikkeling.

Deelnemers zoeken samen naar verklaringen voor die diversiteit.

Achtergrond:

Talrijke studies wijzen uit dat identiteiten niet op zichzelf bestaan, maar dat ze steeds constructies zijn van individuen binnen een bepaalde sociale context. Identiteiten zijn –ook bij moslims– geen statische identiteiten en onderhevig aan invloeden. Doorheen de identiteitsontwikkeling zijn jongeren continu bezig met een zoektocht naar antwoorden op talrijke vragen. Ze vragen zich bijvoorbeeld af wat het betekent om moslim te zijn in een sterk gesecculariseerde context. Jongeren hebben bewegingsruimte en vrijheid nodig om te kunnen experimenteren met het invullen van hun identiteit.

Deze strategie van identiteitsopbouw is niet zomaar af te doen als een ‘spel’. In de meeste gevallen is de islamitische factor wel degelijk een belangrijke factor in de opbouw van een identiteit. Een islamitische identiteit biedt hen een aantal voordelen in de zin van een houvast te hebben, een legitimering voor de keuzes die ze maken, een gevoel van verwantschap met andere geloofsgenoten etc.

Tijdens hun zoektocht naar een islamitische identiteit, doen zich allerlei gebeurtenissen voor die de identiteitsontwikkeling van jongeren vertragen of versterken. Het is vruchtbaar om daar af en toe bij stil te staan, te kijken waar ze nu staan als moslim en na te gaan op welke vlakken ze veranderd zijn.

Tijd:

1u30

Deelnemers:

maximum 12

Varianten:

Het is ook mogelijk deze methodiek met één persoon uit te voeren. Bij het tweede gedeelte kun je met 3 stoelen werken: één voor spreken, één voor denken en één voor doen. In de nabespreking kun je dan eerst vragen wat de persoon zelf opvalt, en vervolgens aangeven wat jij opvallend of interessant vindt. Probeer te achterhalen waarom de persoon er zo over denkt, wat hij/zij belangrijk vindt en hoe hij/zij zich daarbij voelt.

Deze methodiek kun je ook voor een gemengde groep uitvoeren. Vraag dan aan het begin van de oefening dat iedereen in 1 of 2 woorden zijn/haar levensbeschouwing benoemt. Bij de vragen vermeld je naast islam en moslim uiteraard ook de andere levensbeschouwingen. Geef als begeleider opvallende gelijkenissen en verschillen tussen de verschillende deelnemers aan.

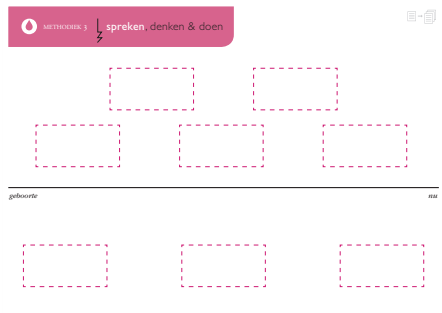

Materiaal:

Dit materiaal vind je in de doos:

- 1 affiche “denken” (met gedachtenwolkjes)
- 1 affiche “spreken” (met spreekballonnen)
- 1 affiche “doen” (met handen en voeten)
- 1 levenslijn

Dit materiaal moet je zelf voorzien:

- Materiaal om de affiches op te hangen aan muur of bord
- Stiften
- Schrijfgerei voor elke deelnemer
- Kopieer voor elke deelnemer de levenslijn

Werkwijze:

1.Voorbereiding

Kies één of meer thema's waarrond je met de groep wilt werken in het tweede deel van de oefening. Bijvoorbeeld: relaties, ouders, uiterlijk, school, rechtvaardigheid, armoede, andersgelovigen, vrouw-zijn,...

Hang de affiches op aan een muur of bord, zodat iedereen erop kan noteren. Geef elke deelnemer een levenslijn.

2.Inleiding (5 minuten)

Leg kort uit wat de bedoeling van deze oefening is en waarom je het belangrijk vindt dit gesprek met de groep te voeren (zie ook achtergrond bij deze methodiek).

Leg uit hoe de oefening werkt (zie hieronder).
Overloop samen de gespreksregels.

3.Oefening (45 + 45 minuten)

Deel 1

We beginnen met het invullen van de levenslijn. Vraag iedere deelnemer om voor zichzelf zijn/haar afgelegde levensweg als moslim(a) uit te stippelen:

In je leven ben je niet altijd op dezelfde manier met je geloof bezig. Soms

ben je er sterk mee bezig, soms helemaal niet. Hoe kun jij als moslim leven? Daar denk je anders over als je tien bent dan als je zestien bent. Nu gaan we eens nadenken hoe dat bij jezelf zit. Wat is er doorheen de jaren vooral veranderd in hoe je moslim probeert te zijn? Vaak komt een verandering er niet zomaar vanzelf. Je hebt iets meegemaakt, gelezen, gehoord, gezien, iemand ontmoet, met iemand gesproken,... die je op een andere manier naar islam deden kijken.

Denk daar even over na en duid op je levenslijn eerst de momenten aan waarop er zo'n belangrijke gebeurtenis, een belangrijke ontmoeting, een gesprek,... is geweest. Noteer erbij wat er gebeurd is, met wie je gesproken hebt, wat je gehoord of gelezen hebt (bv op x jaar heb ik voor het eerste meegedaan aan de ramadan).

Schrijf er vervolgens bij wat deze gebeurtenis jou geleerd heeft over moslim zijn (bv in de islam is het belangrijk om mee te voelen met armen die honger hebben, bv in de islam is het belangrijk om samen met andere moslims dingen te doen, zoals vasten).

Besprek nu met de hele groep:

Was dit een moeilijke oefening? Waarom wel/niet?

Wat waren de belangrijkste momenten die jullie hebben aangeduid?

Overloop dit heel kort en wijs als begeleider op interessante gelijkenissen of verschillen.

Deel 2

In het tweede gedeelte van deze oefening focussen we op het nu, op hoe we vandaag als moslim proberen te leven. We werken met een symbolische onderverdeling van verschillende dimensies van de moslim-identiteit: hoofd, mond, handen en voeten.

Ga rond de affiches staan en leg uit waarvoor elke affiche staat.

Vertel rond welk thema (x) je wilt werken.

Vraag de deelnemers om op de affiches te noteren: Hoe uit je je moslim-zijn in wat je denkt over x, in wat je zegt over x, in wat je doet met x?

Als iedereen klaar is met noteren, overloop je elke affiche met de hele groep. Daarbij vraag je telkens:

- Wat valt jullie op?
- Zijn er dingen waarvan je niet begrijpt waarom ze hier staan?
- Zijn er verschillen?
- Zijn er dingen die vaak terugkeren?
- Hoe zou het komen dat we precies die verschillen of gelijkenissen zien? Waar hebben die verschillen of gelijkenissen mee te maken? (bv we hebben andere vrienden, onze ouders vinden goede schoolresultaten belangrijk, in onze buurt wonen veel armen,... De bedoeling is om hier opnieuw, net als in de levenslijn, de verschillende factoren die je identiteit beïnvloeden naar boven te krijgen)
- Hebben ze iets te maken met de belangrijke gebeurtenissen van de levenslijnen?

- Zijn er dingen die elkaar tegenspreken?
- Hoe zouden jullie dit verklaren?

Nadat je alle affiches hebt overlopen:

- Welke affiche (spreken / denken / doen) vinden jullie in jullie leven de belangrijkste en waarom?

Het is mogelijk deze oefening verschillende keren na elkaar te doen met telkens een ander thema.

4.Evaluatie (15 minuten)

Evalueer met de deelnemers:

Hoe vonden jullie het om deze oefeningen te doen?

Hoe verliep het gesprek?

Wat vonden jullie leuk of interessant?

Wat vonden jullie vervelend of lastig?

Wat zal jullie bijblijven?

Doelstellingen:

Deelnemers maken kennis met grote figuren en gebeurtenissen uit de geschiedenis van de islam.

Deelnemers wisselen uit welke “gebeurtenissen”, “helden” of “voorbeeldfiguren” uit de geschiedenis van de islam hun denken en doen vandaag beïnvloeden.

Achtergrond:

Veel moslims gaan op zoek naar wat de Koran of andere islamitische bronnen ons kunnen leren over hedendaagse sociale, religieuze en maatschappelijke vraagstukken. Het interpreteren van die eeuwenoude bronnen en verhalen is echter geen gemakkelijke opdracht. Je moet onder andere iets weten over de historische, antropologische en sociale context waarin de verzen of verhalen zijn opgeschreven.

Natuurlijk zijn jongeren geen Koranexperten, historici, antropologen of sociologen. Dat wil echter niet zeggen dat zij zelf geen zoektocht mogen ondernemen naar de betekenis van Koranverzen of verhalen uit de islamitische traditie. Het is belangrijk dat ze zelf op zoek leren gaan, niet alleen in de Koran, maar ook in de geschiedenis van de islam. Dit helpt hen om Koranteksten en uitspraken over Koranteksten in een breed perspectief te plaatsen.

Bovendien bevat de geschiedenis van de islam heel wat voorbeeldfiguren en gebeurtenissen die voor moslimjongeren vandaag relevant kunnen zijn.

Het kunnen rolmodellen zijn die voor hen een voorbeeldfunctie uitoefenen, gebeurtenissen die de negatieve beeldvorming over de islam in vraag stellen, zaken waar ze trots op kunnen zijn, gebeurtenissen die hen hoop geven,... Omdat er in het Vlaamse geschiedenisonderwijs relatief weinig aandacht aan deze gebeurtenissen of figuren wordt gegeven, moeten jongeren er op andere plekken over leren.

Tijd:

45 minuten + andere bijeenkomsten

Deelnemers:

maximum 24

Varianten:

Deze methodiek kun je gemakkelijk met een gemengde groep uitvoeren.

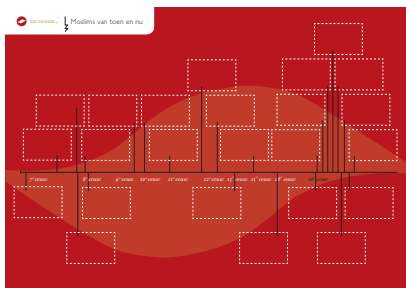

Materiaal:

Dit materiaal vind je in de doos:

- 1 grote tijdslijn “moslims van toen en nu”
- 4 knipbladen met fiches
- 24 kaarten met historische gebeurtenissen of figuren

Werkwijze:

1.Voorbereiding

Kies uit de kaarten de gebeurtenissen of figuren die je wilt bespreken en maak voor elk deelnemersgroepje een stapeltje van drie of vier kaarten. Knip uit de werkbladen de bijhorende fiches uit en leg ze bij de kaarten. Hou deze stapeltjes bij. Leg de tijdslijn in het midden tussen de deelnemers, zodat iedereen ze goed kan zien.

2.Inleiding (5 minuten)

Leg kort uit wat de bedoeling van deze oefening is en waarom je het belangrijk vindt dit gesprek met de groep te voeren (zie ook achtergrond bij deze methodiek).

Leg uit hoe de oefening werkt (zie hieronder).

Verdeel de deelnemers in groepjes van 2 of 3 en geef ze elk 1 stapeltje fiches. De kaarten houdt je zelf bij.

3.Oefening (40 minuten)

Elk groepje leest de uitleg over de figuren/gebeurtenissen en overlegt welke naam erbij hoort. (Ze proberen de werkbladen dus weer bijeen te puzzelen.)

Als de groepjes hiermee klaar zijn, stelt elk groepje om beurt hun figuren/gebeurtenissen kort voor aan de anderen. Vraag hen om het kort te houden en zich te beperken tot wat zij het belangrijkste vinden bij elke figuur/gebeurtenis. Neem telkens de kaart van hun gebeurtenis/figuur en controleer of ze de juiste omschrijving bij de juiste naam gezet hebben. Leg vervolgens de kaart op de tijdslijn.

Als alle figuren/gebeurtenissen op de tijdslijn liggen, geeft de begeleider de opdracht voor de volgende bijeenkomst mee:

We hebben vandaag kennis gemaakt met een aantal belangrijk figuren en gebeurtenissen uit onze geschiedenis. Op de volgende bijeenkomst(en) gaan we een aantal van die figuren of gebeurtenissen van dichtbij bekijken. Over welke van deze figuren of gebeurtenissen zouden jullie graag meer willen weten? Kies er één uit.

Verdeel de deelnemers in groepjes aan de hand van hun keuze voor een bepaalde figuur of gebeurtenis. Geef hen volgende opdracht mee:

Geef met jullie groepje de volgende keer een korte presentatie van de figuur of gebeurtenis die jullie gekozen hebben. Jullie presentatie mag een kwartier duren.

Daarin moet je ons twee dingen vertellen:

1. Wat moeten we zeker weten over deze figuur of gebeurtenis? Wat heeft hij/zij gedaan? Wat is er gebeurd?
2. Waarom is deze figuur of gebeurtenis voor jullie vandaag belangrijk? Wat kunnen jullie als jonge moslims in Vlaanderen van deze figuur of gebeurtenis leren? Hoe inspireert deze figuur of gebeurtenis jullie als moslim?

Maak er een leuke presentatie van, gebruik je verbeelding en je creativiteit!

Jullie kunnen werken met foto's, tekeningen, toneel,...

Jullie kunnen vertrekken van wat er al op deze papieren staat en dan meer informatie opzoeken in boeken, op Internet, in tijdschriften,...

Ga na of de opdracht voor iedereen duidelijk is en spreek het moment voor de volgende bijeenkomst(en) af.

4. Volgende bijeenkomst(en)

Laat de groepjes hun figuur/gebeurtenis voorstellen.

Geef de andere deelnemers de ruimte om vragen te stellen.

Evalueer telkens met de deelnemers:

Hoe verliep de voorbereiding van de presentatie?

Wat was interessant? Wat was moeilijk? Waar liep je op vast?

Wat vonden jullie van de presentatie?

Wat vonden jullie interessant? Wat heeft jullie verrast? Wat vonden jullie moeilijk?

Wat zal jullie bijblijven?

Welke vragen blijven nog liggen?

Doelstellingen:

Deelnemers leren een verhaal uit de traditie kennen dat joden, christenen en moslims met elkaar delen, en van daaruit een gemeenschappelijk zoekproces gaan naar de eigen gelovige identiteit en praktijk.

Deelnemers leren reflecteren over maatschappelijke thema's vanuit een 'waarden-vol' perspectief: wat betekent dan rechtvaardig zijn, wat betekent broederschap waar maken, wat betekent vrede stichten,...?

Achtergrond:

Op zoek gaan naar levensbeschouwelijke identiteit is vaak een proces waarbij jonge mensen 'de juiste antwoorden' willen vinden: Hoe kan ik een goede moslim worden? Wat moet ik dan laten, en wat moet ik doen? Hoe moet ik mij verhouden tot bepaalde mensen en groepen? Hoe moet ik denken over relaties, familie, arbeid, politiek, seksualiteit, mijn plaats en opdracht in deze samenleving? In zo'n zoekproces is het belangrijk het blikveld van jongeren te helpen verruimen van 'waarheid' (het 'juiste' handelen en denken, tijd- en contextloos), naar ook 'waarachtheid' (samenhang zoekend met de eigen persoonlijkheid en beleving, geschiedenis, leefomgeving). Verhalen kunnen daarbij een sterk instrument vormen voor een jongerenbegeleider. Verhalen werken immers in op ons verbeeldingsvermogen, op onze ervarings- en gevoelswereld. Ze hebben het vermogen om ons op sleeptouw te nemen en uit te dagen om andere werelden, andere situaties op een veilige manier te verkennen. Verhalen helpen ons ook kritisch na te denken omtrent eigen en maatschappelijke ideeën. Het Joesoef-verhaal is één van de mooiste verhalen

die joden, christenen en moslims met elkaar delen. Het is bovendien een verhaal dat onderwerpen thematiseert die ook voor jongen mensen, vandaag en in deze Westerse samenleving, nog zeer relevant zijn: het verhaalt over de verhouding tussen gezinsleden, over afgunst en jaloezie, over uitsluiting en geweld, het gaat over leven in een vreemd land met een andere cultuur, over hongersnood en migratie, over onterecht beschuldigd worden, over dromen waarmaken en toekomst creëren, over vrede stichten en tot verzoening komen, over zorg dragen voor de meest kwetsbaren. Het Joesoef-verhaal leent zich er dan ook prachtig toe om deze verschillende thema's zowel met gemengde groepen (van bv. moslims, christen en joden) als met homogene groepen (bv. enkel moslims) te gaan bespreken.

Het Joesoef-verhaal wordt in deze methodiek als inspirerend verhaal gebruikt: de profeet Joesoef doet ons nadenken over onze eigen zienswijze, over situaties en vragen waarmee we zelf worstelen. Daarbij staat dus de actuele realiteit centraal. Het is niet de bedoeling om tot een diepgaande tekstuitleg van het verhaal te komen. Ook kiezen we er niet voor om de verschillen en overeenkomsten tussen het Thora-verhaal over Jozef (Genesis 37 – 48) en de Koranvertelling over Joesoef (in Soera 12) te gaan onderzoeken. We nemen als uitgangspunt de Koranvertelling zoals die door Farouk Achour in 'Wij vertellen je het mooiste verhaal' is herschreven naar jongeren toe. In gemengde groepen kunnen joodse en christelijke deelnemers niettemin uitgenodigd worden, aan het einde van de methodiek, om aan te geven welke verschillen zij opgemerkt hebben tussen het Koranverhaal en het verhaal uit

de eigen religieuze traditie. Daarbij vinden wij het vooral belangrijk dat deze verschillen gerespecteerd worden en geen stof tot discussie gaan vormen.

Tijd:

1u40

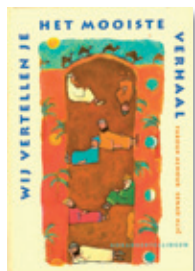
Deelnemers:

maximum 12

Materiaal:

Dit materiaal vind je in de doos:

- 1 boek 'Wij vertellen je het mooiste verhaal' van Farouk Achour, uitg. Bulaq met daarin op pag. 35 het Joesoef-verhaal
- 6 affiches met Yoesoef-locaties

Werkwijze:

1. Voorbereiding

Kies voor een groot lokaal waarin je verschillende locaties uit het verhaal een plaats kan geven en waarin de deelnemers voldoende ruimte hebben om in rond te lopen. Hang de affiches met de Joesoef-locaties op in de ruimte. Voorzie daarnaast ook een kring met stoelen waar je het verhaal straks kan voorlezen en de nabespreking kan doen.

2. Inleiding (10 minuten)

Vertel kort dat je een verhaal dat joden, christenen en moslims delen als inspiratiebron wil gebruiken om een aantal actuele thema's met de groep te bespreken. Leg uit dat de methodiek uit drie delen bestaat:

1. Het verhaal van Joesoef wordt verteld
2. Nadat het verhaal verteld is, gaan we in gedachten 'op reis' naar de verschillende plaatsen die in het Joesoef-verhaal voorkomen. Daarbij zullen de deelnemers de tijd krijgen om de verschillende plaatsen in de ruimte rustig te verkennen. Vervolgens zullen deelnemers uitgenodigd worden om op één plaats te gaan staan die voor hen het meest 'herkenbaar' is. De begeleider zal vervolgens de deelnemers in hun gekozen locaties komen 'interviewen'.
3. In het derde deel komen we terug naar de kring om met mekaar te bespreken hoe we de oefening hebben ervaren

Geef tenslotte aan dat niemand zich, op geen enkel moment in de oefening, gedwongen hoeft te voelen om iets te vertellen. Iedereen kiest zelf wat hij/zij kwijt wil in de groep.

3.Oefening (1 uur)

Deel 1: Voorlezen (15 minuten)

Lees het verhaal van Joesoef voor uit het boek 'Wij vertellen je het mooiste verhaal' op pag. 35. Vraag de deelnemers of voor iedereen de verhaallijn duidelijk is. Indien nodig kan je een tweede keer het verhaal voorlezen of de verschillende fases in het verhaal op een bord samenvatten. Als het verloop van het verhaal voor iedereen helder is kan je overgaan tot de oefening.

Deel 2: Reis en interview (1 uur)

Nodig de deelnemers uit om samen met jou een reis te maken langs de verschillende plaatsen die ook door Joesoef bezocht werden. Wandel met de groep langzaam langs elke locatie. Blijf telkens even staan en lees een beschrijving van de locatie voor zoals je die vindt op de affiches. Geef de deelnemers telkens een tweetal minuten de tijd om zich in gedachten naar de locatie te verplaatsen. Nodig deelnemers op elke locatie uit om in gedachten de locatie te verkennen: Hoe ziet het er uit? Hoe voelt het op deze plaats? Aangenaam of niet?

Wanneer je samen alle locaties doorlopen en verkend hebt, vraag je de deelnemers om één locatie uit te kiezen die voor hen persoonlijk het meest

herkenbaar is, een plaats die voor hen vertrouwd of bekend is. Het kan ook een plaats zijn die de deelnemer het meest aantrekt of fascineert. Geef de deelnemers daarvoor een tweetal minuten de tijd.

Wanneer iedereen bij de locatie staat die hij/zij heeft uitgekozen, doe je een eerste interviewronde langs alle deelnemers. In deze eerste interviewronde stel je de deelnemers, één voor één, vragen over de **plaats waar ze zich momenteel bevinden:**

- Vertel eens hoe jij op deze plaats terecht bent gekomen?
- Hoe vind je het om hier te zitten?
- Heb je zelf voor deze plaats gekozen of heb je het gevoel dat anderen jou op deze plaats willen zetten?
- Hoe lang denk je hier te blijven?
- Wat is je volgende bestemming?

In een tweede interviewronde, stel je deelnemers één of meerdere vragen over **de plaats waarnaar ze op weg zijn:**

- Wat is je volgende bestemming? Naar welke plaats zou je graag gaan, als je hier vertrekt?
- Wat is er nodig om op die plaats te geraken? Wie zou kunnen helpen om er te geraken?
- Eens je daar bent, wat wil je dan op die plaats doen?

Tenslotte geef je in een laatste ronde de deelnemers nog de kans om **mekaar een vraag te stellen.**

Voor je de deelnemers uitnodigt om in de kring te gaan zitten voor de nabespreking is het belangrijk om de **deelnemers 'uit het spel' te laten stappen**, terug in het hier en nu. Je kan dit bv. zo doen: "Wij gaan dadelijk onze Joesoef-reis beëindigen. Ik wil jullie vragen om afscheid te nemen van je locatie en de reis naar het hier en nu te maken. We doen de terugreis door onze vinger op de grond te plaatsen, en er één keer rond te draaien.

Aandachtspunten voor de begeleider

- Zorg dat elke deelnemer voldoende aan bod kan komen en waardeer elke inbreng.
- Respecteer als interviewer de grenzen die elke deelnemer aangeeft in wat hij/ zij al dan niet kwijt wil en hoe diep er op dingen kan ingegaan worden.
- Vraag ook van de deelnemers dit respect wanneer ze elkaar bevragen.
- Dit soort oefening kan heel wat gedachten en emoties in beweging brengen bij deelnemers. Ga hier zorgzaam mee om.
- Wees je als begeleider bewust van je eigen mogelijkheden en grenzen. Indien je niet zeker bent dat je het op gang gebrachte proces zorgvuldig kan begeleiden en afronden, is het beter om hulp in te roepen bij mensen met ervaring.
- Ga zorgvuldig en eerbiedig om met het Joesoef-verhaal: maak duidelijk aan de deelnemers dat je dit verhaal enkel als inspiratie hanteert om eigen vragen te gaan onderzoeken en dat je dus geen tekst-uitleg beoogt. Indien deelnemers aangeven dat ze graag meer over het Joesoef-verhaal zelf willen te weten komen, zoek daarvoor dan deskundige begeleiding.

Deel 3: Nabespreking (30 minuten)

In de nabespreking bespreek je met de deelnemers hoe zij de 'reis' en de oefening ervaren hebben. Daarbij kan je de volgende opbouw in het gesprek hanteren:

- Hoe vond je de reis?
- Hoe heb je er bij gevoeld?
- Wat viel jou op? Wat vond je verrassend?
- Wat heeft deze oefening ons opgeleverd voor ons zoeken omtrent wie we zijn, hier en nu?
- Welke thema's die aan bod zijn geweest zou je met deze groep verder willen bespreken?
- Welke vragen blijven liggen voor jou, na het spelen van deze oefening? Wat wil je er nog over kwijt?

Mogelijke uitbreiding en uitdieping van de oefening:

Een aantal thema's uit het Joesoef verhaal en de reisoefening kunnen de deelnemers aanspreken vanuit hun persoonlijke zoektocht. Enkele van deze thema's –die herkenbaar zijn voor de deelnemers– zou je tijdens de nabespreking verder kunnen thematiseren. Enkele voorbeelden.:

- **De eigen positie binnen je gezin:** verhouding tussen kind-ouder, tussen broers/zussen. Koestert iedereen in jouw gezin dezelfde dromen of niet? Zorgt dat voor verwijdering of voor nabijheid tussen jullie? Hoe ga je daarmee om? Hoe ervaar je dat?
- **Uitsluiting omwille van de dromen die je koestert:** Welke dromen en keuzes zorg(d)en voor verwijdering ten aanzien van familie en vrienden? Waarom is dat zo?
- **Omggaan met conflicten:** Hoe leef je zelf met conflicten die tot diepgaande kwetsuren of breuken in relaties geleid hebben? Wat zou nodig zijn om tot verzoening te komen?
- **Het 'dromen' op zich:** Hoe droom jij de toekomst? Wat stel jij je daarbij voor? Hoe droom jij een andere wereld?
- **Wat betekent 'broederschap' voor jou?** Heeft dat enkel met bloedbanden te maken of kan je dat ook ervaren met niet-familie? Waarmee heeft broederschap/zusterschap dan te maken?
- **Onterecht beschuldigd worden:** Heb je zelf al eens een situatie meegemaakt waarin je onterecht beschuldigd werd? Hoe heb je dat ervaren? Wie kwam er voor jou op?
- **Over de moed niet opgeven:** Joesoef slaagt erin om tegenslag te boven te komen. Hoe doet hij dat? Hoe doe jij dat?
- **Vorst worden in Egypte:** Wat zou jij graag met je talenten willen helpen verwezenlijken in deze samenleving? Welke opdracht, welke taak heb jij te doen? Hoe kan je in een harde wereld bijdragen leveren aan heilzame projecten? Hoe kan je meewerken aan verandering, aan meer menselijkheid en rechtvaardigheid?
- **Zorg dragen voor 'zwakke broertjes':** In onze samenleving worden sommige mensen en groepen verdrukt omdat ze minder macht hebben, een andere kleur hebben, een andere culturele achtergrond hebben,... Welke groepen zie jij vandaag onderdrukt worden? Hoe vind je dat? Met welke groepen wil jij je solidariseren? Hoe doe je dat?

Doelstellingen:

Deelnemers krijgen erkenning voor hun Belgische identiteit

Deelnemers zoeken constructieve strategieën om te reageren op uitspraken of gebeurtenissen die hen dwingen te kiezen tussen twee identiteiten: ofwel Belg (of Vlaming, Europeaan, Westerling,...), ofwel moslim.

Achtergrond:

“Voel je je nu Belg of moslim?”, “Is het niet verschrikkelijk moeilijk om hier als moslima te leven, tussen al die reclameaffiches en beelden van halfnaakte vrouwen?”, “Jullie zouden beter eens wat meer naar de Vlaamse televisie kijken”, “Staat de Koran voor jou boven de grondwet?” Moslimjongeren krijgen nogal wat opmerkingen die aangeven dat ‘autochtone’ medeburgers het niet vanzelfsprekend vinden om tegelijkertijd moslim en Belg (of Vlaming, Europeaan, Westerling) te zijn. Vaak worden ze gedwongen om voor één van beide aspecten van hun identiteit te kiezen en het andere uit te sluiten. Er wordt hen gezegd dat ze maar tot één groep kunnen behoren. Bovendien worden ze veel meer op hun moslimidentiteit aangesproken dan op hun Belgische. Ze krijgen slechts heel zelden positieve bevestiging van hun Belgische identiteit.

Uit verschillende onderzoeken is gebleken dat moslimjongeren zelf minder conflicten zien tussen hun islamitische en hun Belgische identiteit. Hun zoektocht naar een niet-cultuurgebonden islam, is vaak een poging om te ontsnappen aan de vraag of ze nu eerder Marokkaan, Turk, Tsjetsjeen,...

of eerder Belg, Vlaming, Westerling,... zijn. Het is net een poging om die kloof te overbruggen. Maar die poging wordt ondergraven doordat de buitenwereld “moslim zijn” en “Belg zijn” als een onmogelijke of moeilijke combinatie ziet. Moslimdenkers en -jongeren in Europa zijn op zoek naar manieren om zowel loyaal te kunnen zijn met de maatschappij waarin ze leven als met hun geloof. Tariq Ramadan is ongetwijfeld één van de invloedrijkste denkers die over die dubbele identiteit nagedacht, gesproken en geschreven heeft. Je vindt daarover heel wat materiaal op zijn website: www.tariqramadan.com.

Het is voor jongeren echter niet eenvoudig om weerwerk te bieden aan het idee dat Belg zijn en moslim zijn niet samen gaan. Vaak botsen ze op diepgewortelde en wijdverspreide beelden over islam, integratie, inburgering, allochtoon-zijn,... Zij kunnen in hun eentje de maatschappij niet veranderen. Het is dan ook belangrijk om niet alle last op de schouders van individuele jongeren te leggen, maar samen met hen te gaan kijken naar haalbare strategieën om hun problemen op te lossen. Wat zijn constructieve manieren om met hun frustraties om te gaan? Wat kunnen ze zelf, wat kunnen ze als groep, waarvoor kunnen ze terecht bij organisaties, waarvoor hebben ze politici nodig,... Kennen ze organisaties en politici die hun problemen ter harte nemen en er iets aan proberen te doen?

Tijd:

1u30

Deelnemers:

Maximum 8

Varianten:

Je kunt deze methodiek ook met één persoon uitvoeren. Misschien kun je dan best van een case, ervaring, voorval vertrekken waarbij de persoon in kwestie zich niet als Belg erkend voelde. Zie ook de voorbeelden bij deel 3 van deze methodiek. Bij deel 1 en 2 kun je dan nagaan met welke rechten en plichten het voorval te maken had, en of de persoon zich andere voorvallen herinnert. Start daarbij telkens met het blad “Ze zeggen dat je als Belg...” en neem vervolgens het blad “Ik ben Belg dus...”

Het eerste en derde deel van deze methodiek kun je ook met een gemengde groep uitvoeren. Je kunt dan ook verkennen of er relevante verschillen zijn tussen islamitische en andersgelovige deelnemers. Vooral bij het derde gedeelte van de methodiek is het belangrijk op positieverschillen te wijzen. Welke strategie is gemakkelijker voor moslims, welke strategie is gemakkelijker voor niet-moslims? Waar heeft dat mee te maken? Bij het tweede gedeelte kun je de niet-moslims vragen laten stellen aan de moslims: zijn er plichten die hen moeilijker lijken voor moslims? Welke? Vraag de niet-moslims ook van waar hun vragen komen. Waak erover dat de vragen genuanceerd geformuleerd worden.

Materiaal:

Dit materiaal vind je in de doos:

- 2 knipbladen met 13 verschillende Ik-ben-Belg-dus-kaartjes
- 2 knipbladen met 13 verschillende Ze-zeggen-dat-je-als-Belg-kaartjes
- 1 werkblad “Ik ben Belg dus...”
- 1 werkblad “Ze zeggen dat je als Belg...”
- 1 kaart met gespreksregels

Dit materiaal moet je zelf voorzien:

enkele flappen (of een bord) en stiften

Kopieer en knip alle werkbladen op het nodige aantal exemplaren. Per deelnemer heb je het volgende nodig:

- 1 stapeltje met 13 verschillende Ik-ben-Belg-dus-kaartjes
- 1 stapeltje met 13 verschillende Ze-zeggen-dat-je-als-Belg-kaartjes
- 1 werkblad “Ik ben Belg dus...”
- 1 werkblad “Ze zeggen dat je als Belg...”

Werkwijze:

1.Voorbereiding

Geef elke deelnemer een werkblad “Ik ben Belg dus...”, een werkblad “Ze zeggen dat je als Belg...”, een stapeltje Ik-ben-Belg-dus-kaartjes en een stapeltje Ze-zeggen-dat-je-als-Belg-kaartjes.

2.Inleiding (5 minuten)

Vertel de groep dat je met hen wilt praten over twee verschillende aspecten van hun identiteit: hun moslim-zijn en hun Belg-zijn. Vertel erbij waarom je het belangrijk vindt dit gesprek met de groep te voeren (zie ook achtergrond bij deze methodiek).

Overloop samen de gespreksregels.

3.Oefening (1u10)

Deel 1

Vraag of iedereen rond de tafel Belg is. Vertel dat iedereen die Belg is een aantal rechten en plichten heeft. Die zijn opgenomen in de Belgische wetboeken. Maar dat wil niet zeggen dat iedereen ze daarom ook kent. Er is in onze samenleving nogal wat discussie over wat je als Belg moet en mag,

en wat niet. Daarover gaat de eerste stap van deze oefening.

Vraag elke deelnemer om op zijn/haar werkblad “Ik ben Belg dus...” de Ik-kaartjes te leggen waarvan hij/zij zelf vindt dat alle Belgen, dus ook zichzelf, eraan moeten voldoen. Dit blad toont dus zijn/haar eigen mening over Belg-zijn.

Als de deelnemers daarmee klaar zijn, nemen ze het werkblad “Ze zeggen dat je als Belg...” en het stapeltje Ze-zeggen-dat-kaartjes. Op dit blad legt iedereen de kaartjes waarvan de meeste mensen in onze samenleving vinden dat alle Belgen eraan moeten voldoen. Dit werkblad toont dus niet de eigen mening, maar de dominante mening over Belg-zijn.

Doe een rondje om te horen wat bij iedereen de belangrijkste verschillen tussen de twee werkbladen zijn. Zijn er kaartjes die wel op het eerste, maar niet op het tweede blad liggen, zijn er kaartjes die wel op het tweede maar niet op het eerste blad liggen?

Breng je eigen visie binnen (dit gaat het gemakkelijkst als je zelf de oefening hebt meegedaan).

Benadruk dat de plichten waar je als Belg wettelijk gezien aan moet voldoen eerder beperkt en formeel zijn*. Er zijn geen wetten die bepalen welke normen, waarden of meningen je moet hebben. De wetten bepalen alleen hoe je je moet gedragen, niet wat je moet denken. Veel mensen willen echter dat alle Belgen hetzelfde denken en hetzelfde belangrijk vinden als zij. Zij

mogen dat hopen, maar niet eisen van anderen.

Als die mensen echter met veel zijn, lijken hun ideeën normaal en wordt het moeilijker als je een andere mening hebt.

Wijs erop dat bepaalde plichten ook rechten inhouden, bijvoorbeeld het recht om niet gediscrimineerd te worden op uiterlijk, godsdienst, afkomst,...; het recht om kritiek te geven op wat scheef loopt in de samenleving (denkers als Tariq Ramadan zien dit zelfs als een plicht van goede burgers); de plicht om belastingen te betalen geeft recht op kindergeld en een uitkering bij ziekte, ongeval of werkloosheid, de plicht om andere mensen toe te laten hun godsdienst te beleven, geeft jou het recht om je eigen godsdienst te beleven,... *Je kunt dit laatste stuk zelf binnenbrengen, of samen met de deelnemers inventariseren op een flap. Noteer dan eerst de plichten en vraag hen welke rechten daartegenover staan (of andersom).*

Deel 2

Er is in onze samenleving niet alleen discussie over de plichten waaraan Belgen moeten voldoen, maar er is ook discussie over de vraag of je wel tegelijkertijd moslim en Belg kunt zijn. Hierover gaat het volgende gedeelte van deze oefening.

Vraag elke deelnemer om na te gaan of er op het blad “Ik ben Belg dus...” kaartjes liggen waarvan ze vinden dat die botsen met de islam. Zitten er dingen bij die je volgens de islam niet mag, volgens hen? En wie zegt dat: hun ouders, de imam, vrienden, teksten die ze gelezen hebben...?

Doe een rondje om te horen welke kaartjes dit zijn en waarom. Vraag telkens aan de hele groep hoe zij erover denken. Je hoeft daarbij niet tot eensgezindheid te komen, dat is niet de bedoeling van deze oefening. Wel is het belangrijk dat de verschillende meningen gehoord worden.

Herhaal deze stap voor het werkblad “Ze zeggen dat je als Belg...”

Breng je eigen visie binnen of geef aan wat je tijdens het gesprek is opgevallen. *Omtrent zaken waar de Belgische en de moslimidentiteit mekaar lijken uit te sluiten, kun je voorstellen om een deskundige te raadplegen. In de algemene handleiding vind je contactgegevens van organisaties waarbij je terecht kunt voor informatie en advies.*

Keer terug naar het blad “Ik ben Belg dus...”. De deelnemers hebben net aangegeven waar ze zelf een spanning ervaren tussen Belg zijn en moslim zijn. Vraag hen nu of er ook kaartjes op het blad liggen waarmee ze zelf geen probleem hebben, maar waarvan er in onze samenleving gedacht wordt dat moslims het er moeilijk mee hebben.

Doe opnieuw een rondje.

Deel 3

Vat de beide delen van de oefening samen. Geef aan dat er in onze samenleving nogal eens wordt gedacht dat het onmogelijk is om tegelijkertijd moslim en Belg te zijn omdat:

- veel mensen meer eisen stellen aan Belg zijn dan dat er eigenlijk zijn
- veel mensen een negatief beeld hebben van de islam.

De vraag is nu hoe we daarmee omgaan. Kunnen we daar weerwerk tegen bieden en hoe doen we dat dan het best? Tekenen volgens schema op een flap:

	Dit verandert niets	Dit verandert misschien iets
Ik-zelf		
Ons groepje		
Een organisatie		
Politici		
Andere		

Neem één van de cases uit het gesprek terug of breng zelf een voorbeeld binnen.

- Bv: stel dat de hoofddoek op jullie school verboden wordt.
- Bv: stel dat je verliefd bent op iemand uit Turkije en men wil in België een wet stemmen die het heel moeilijk maakt om te trouwen met iemand die niet in België woont.
- Bv: stel dat een leraar zegt dat mensen meedoen aan een betoging tegen de Mohammedcartoons niet in België thuishoren.

Vraag de deelnemers hoe ze gereageerd hebben, of hoe ze erop zouden kunnen reageren. Bespreek bij elke case:

- Kan ik zelf iets doen? Wat dan? Welk effect zou dit kunnen hebben? Zou het iets veranderen of niet?

Bv: bij hoofddoekenverbod: een andere school kiezen, graffiti op de muur spuiten

- Kunnen we iets doen met een groepje? Wat dan? Welk effect zou dit kunnen hebben? Zou het iets veranderen of niet?

Bv: een petitie starten, naar de directie gaan, niets meer zeggen in klas

- Is er een organisatie die ons zou kunnen helpen? Welke? Wat zou die kunnen doen? Welk effect zou dat hebben? Zou het iets veranderen of niet?

Bv: de ouderraad, de leerlingenraad, BOEHI, vrouwenvereniging, moskeevereniging

- Is er een politicus of politieke partij die ons zou kunnen helpen? Hoe bereiken we die? Wat zou die kunnen doen? Welk effect zou dat hebben? Zou het iets veranderen of niet?

Bv: minister van onderwijs of gelijke kansen aanschrijven, stemmen voor een persoon of partij die tegen een hoofddoekenverbod in het onderwijs is

Noteer de antwoorden telkens kort in het schema.

4.Afronding (15 minuten)

Evalueer samen:

- Hoe vonden jullie het om deze oefening te doen?
- Hoe verliep het gesprek?
- Wat zal jullie bijblijven?
- Met welke vragen blijven jullie zitten?
- Waarover moeten we meer informatie, of de mening van een deskundige inwinnen?

Doelstellingen:

Deelnemers leren vooroordelen en negatieve uitspraken over islam en moslims analyseren.

Deelnemers wisselen ervaring uit over het reageren op vooroordelen en negatieve uitspraken over islam en moslims.

Deelnemers oefenen in het bedenken en verwoorden van tegenargumenten of nuanceringen.

Achtergrond:

Moslimjongeren krijgen vaak negatieve, racistische of islamofobe uitlatingen over islam of moslims te horen. Het is voor hen niet altijd eenvoudig om daar rustig op te reageren. De uitspraken maken hen in de eerste plaats kwaad of verdrietig. Het is ook niet altijd gemakkelijk om onmiddellijk tegenargumenten te bedenken of om uit te leggen waarom negatieve vooroordelen en veralgemeningen over moslims en islam niet kloppen.

Wie in zo'n gesprek rustig blijft en met argumenten komt, maakt vaak een betere indruk dan wie emotioneel reageert. Maar zelfs als je er niet in slaagt om rustig te blijven, of om te reageren, is het goed dat je voor jezelf weet waarom een uitspraak niet klopt, waarom een beschuldiging onterecht is.

Rustig reageren met argumenten is geen garantie op succes, op het winnen van een discussie, op het overtuigen van de ander. Het is niet omdat je met argumenten komt, dat er ook naar geluisterd wordt. En ook bij de ander

spelen gevoelens van angst, frustratie, geen gezichtsverlies willen lijden,... Maar het is wel een houding die bij sommigen respect zal afdwingen, of hen aan het denken zal zetten.

Tijd:

1 uur (2 kaarten)

Deelnemers:

maximum 10

Varianten:

Deze methodiek kun je ook gemakkelijk met één persoon uitvoeren.

Deze methodiek kun je ook met een gemengde groep uitvoeren. Aan de niet-moslims kun je vragen om die kaart(en) eruit te kiezen die zij het vaakst in hun omgeving horen, of die kaart(en) waar ze zelf het moeilijkst op kunnen antwoorden, of de kaarten waar ze toch wel gedeeltelijk mee eens zijn. Nodig hen uit om hun vragen of ideeën genuanceerder te formuleren dan de veralgemeningen op de kaarten.

Materiaal:

Dit materiaal vind je in de doos:

7 kaarten “De islam is ... “

1 kaart “De islam in context”

1 kaart met gespreksregels

Werkwijze:

1.Voorbereiding

Leg de kaarten met de afbeelding naar boven zodat iedereen ze kan zien.

2.Inleiding (5 minuten)

Vertel kort wat de bedoeling is van deze oefening, vertel erbij waarom je het belangrijk vindt dit gesprek met de groep te voeren (zie ook achtergrond bij deze methodiek).

Overloop samen de gespreksregels.

3.Oefening (40 minuten)

3.1. Vraag de deelnemers één uitspraak eruit te kiezen. Bijvoorbeeld de uitspraak die ze het vaakst te horen krijgen, de uitspraak die hen het meest kwaad maakt, de uitspraak die hen het meest pijn doet,...

3.2. Bespreek vervolgens met de groep (of als de groep te groot is voor een plenair gesprek: in kleine groepjes):

- Hoe reageerden jullie in het verleden toen iemand deze uitspraak deed?

Laat iedereen uitgebreid zijn/haar verhaal doen: in welke context viel deze uitspraak, wie was er allemaal bij het gesprek betrokken,...

- Wat was het effect van je reactie? Op de ander? En voor jezelf?
- Wat is er volgens jullie mis met deze uitspraak? Waarom klopt ze niet? Wat zou je tegen de uitspraak in kunnen brengen?

3.3. Lees de achterkant van de kaart voor. Toets even af bij de deelnemers:

- Hebben jullie alles begrepen?
- Wat vinden jullie van wat er op de kaart staat? Zijn jullie het ermee eens?
- Wat vinden jullie van de aangevoerde argumenten? Bruikbaar? Overtuigend? Moeilijk?

Naargelang je tijd hebt, kun je verschillende kaarten bespreken.

4.Afronding (20 minuten)

Neem nu de kaart “Islam in context”. Deze kaart legt uit waarom negatieve stereotiepen en vooroordelen over islam zo hardnekkig stand houden (onder andere in de media). Breng de inhoud van deze kaart zelf binnen (voorlezen of vertellen).

Vertel erbij dat “de context” maakt dat het bestrijden van vooroordelen en stereotiepen een lastige en lange taak is, maar dat het belangrijk is om de moed niet te verliezen. Racisme is een misdaad waar heel wat organisaties en mensen tegen vechten.

Anderzijds is het ook belangrijk om niet elke kritiek te verwerpen als “islamofobie” of “racisme”. Op de kaarten werd telkens duidelijk gezegd dat er wel degelijk een aantal moslims zijn die verkeerd handelen, die misbruik maken van hun geloof (net zoals je dat bij andere levensbeschouwingen hebt). Dat kan en mag niet ontkend worden. Want als we woorden als racisme en islamofobie voor van alles en nog wat gaan gebruiken, verliezen ze hun betekenis en kracht om echt racisme en echte islamofobie aan te klagen of strafbaar te maken.

Evalueer samen:

Hoe vonden de deelnemers de activiteit?

Hoe verliep het gesprek?

Hebben ze het gevoel dat deze oefening hen verder helpt?

Wat zal hen bijblijven?

Met welke vragen blijven ze zitten?

Doelstellingen:

Deelnemers krijgen inzicht in de personen en actoren die hun geloofs- en/of genderidentiteit beïnvloeden.

Deelnemers evalueren de verschillende invloeden.

Deelnemers worden zich bewust van genderverschillen op het vlak van identiteitsopbouw.

Achtergrond:

Wie je bent, je identiteit, hoe je jezelf ziet, wat je belangrijk vindt,... is niet iets wat je van bij je geboorte hebt, maar iets dat je doorheen je leven opbouwt. Wat het volgens jou betekent om een meisje of een jongen te zijn, of je jezelf als een moslim beschouwt of niet,... die ideeën en beelden bedenkt je niet in je eentje, maar in interactie met anderen. Wat anderen over moslims en moslima's zeggen, heeft een invloed op hoe je jezelf ziet.

In je contacten met anderen krijg je te maken met invloeden die je vooruithelpen en invloeden die je belemmeren. De eerste zijn personen, ervaringen, verhalen, gebeurtenissen die je dichterbij brengen bij wie je wil zijn, die perspectieven openen, die je vooruit helpen, verrijken, die het volgens jou bij het rechte eind hebben en waarmee je je wilt verbinden. De tweede zijn personen, ervaringen, verhalen, gebeurtenissen die je het gevoel geven dat ze je dwingen iemand te zijn die je niet wilt zijn, of die je voorstellen als iets of iemand die je niet bent. Zij vullen "man", "vrouw", "moslim" in op een manier die je verdrietig, bang of boos maakt.

Zicht krijgen op de personen of gebeurtenissen die je denken beïnvloeden,

kan je helpen te begrijpen waarom je bepaalde dingen normaal vindt, waarom je iets belangrijk vindt en waarom anderen dat minder of niet doen. Waarom vind jij naar de moskee gaan bijvoorbeeld heel belangrijk, en je vrienden niet? Misschien is het een gewoonte die je van thuis uit meekreeg, misschien ontmoet je er interessante personen, misschien heb je positieve ervaringen met een jongerenimam,...

Deze oefening helpt je ook zicht te krijgen op hoe je je identiteit opbouwt en hoe je omgaat met de vele invloeden die op je afkomen. Misschien brengt ze je ook op het spoor van personen die je dichterbij jezelf zouden kunnen brengen.

Deze oefening helpt je ook om zicht te krijgen op datgene waar anderen in de groep mee worstelen, hoe zij omgaan met de vele invloeden die op hen afkomen. Ongetwijfeld hebben jullie een aantal dingen gemeenschappelijk.

Je identiteit bestaat uit veel "stukjes": je bent vrouw, man, jong, oud, volwassen, zoon, zus, moslim, christen, vrijzinnig, arm, rijk, wit, zwart, gezond, je hebt een lichamelijke beperking,... Al die verschillende stukjes zijn natuurlijk met elkaar verbonden en verweven, maar in deze oefening nemen we slechts twee van die stukjes onder de loep: de geloofsidentiteit en de genderidentiteit (man/vrouw).

Deelnemers:

We hebben deze methodiek uitgewerkt voor kleinere en grotere groepen.

Varianten:

Hierna vind je een variant voor een kleinere groep en een variant voor een grotere groep.

Deze methodiek kun je ook met één persoon uitvoeren.

Deze methodiek kun je ook voor gemengde groepen gebruiken. Vraag de niet-moslims dan om lege kaartjes in te vullen of om de kaartjes aan te passen (bv “imam” -> “priester”). Ook bij de interviewvragen zullen zij het woord “moslim” of “islam” moeten vervangen door hun eigen levensbeschouwing. Bij gemengde groepen is het interessant om op opmerkelijke verschillen te wijzen. Zo is het voor niet-moslims vaak al moeilijk om hun levensbeschouwing in één woord neer te schrijven. Vrijzinnigen of niet-gelovigen vinden het vaak ook moeilijker om deze oefening te maken. Zij worden ook minder bevraagd en zijn minder gedwongen om na te denken over hun levensbeschouwing en welke invloeden zij volgen of verwerpen.

SPINNENWEB VOOR KLEINERE GROEP

Tijd:

1 uur per ronde

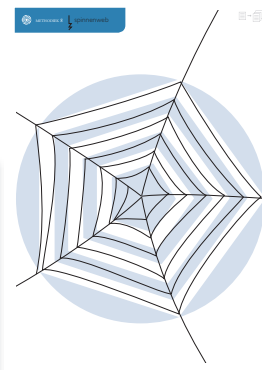
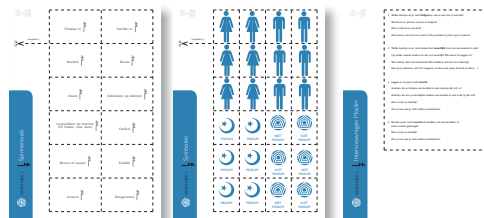
Deelnemers:

maximum 9

Materiaal:

Dit materiaal vind je in de doos:

- 1 werkblad met spinnenweb
- 2 knipbladen met kaartjes met invloeden
- 1 knipblad met kaartjes met symbolen voor man, vrouw, moslim, niet-moslim
- 1 kaart met gespreksregels
- 1 werkblad met interviewvragen moslim
- 1 werkblad met interviewvragen jongen/meisje

Dit materiaal moet je zelf voorzien:

Balpen en stiften

Kopieer en knip alle werkbladen op het nodige aantal exemplaren. Per deelnemer heb je het volgende nodig:

1 werkblad met spinnenweb

1 stapeltje met 20 verschillende invloedkaartjes

1 stapeltje met symboolkaartjes moslim / niet-moslim (telkens 6 van elk symbool)

1 stapeltje met symboolkaartjes man / vrouw (telkens 6 van elk symbool)

Als je de interviews niet in de grote groep wilt doen, maar in kleinere groepjes:

1 werkblad met interviewvragen moslim (per deelnemer)

1 werkblad met interviewvragen jongen/meisje (per deelnemer)

Als je de twee gedeeltes van de oefening (islam en gender) direct na elkaar doet, heb je per deelnemer ook nog nodig:

1 stapeltje met 20 verschillende invloedkaartjes, gekopieerd op papier met een andere kleur

Werkwijze:**1. Voorbereiding**

Elke deelnemer krijgt een spinnenweb en een stapeltje met kaartjes van invloeden en symbolen voor moslim/niet-moslim.

De kaartjes met symbolen voor man/vrouw houdt de begeleider best nog even apart, tot het tweede gedeelte van de oefening.

2. Inleiding (5 minuten)

Leg kort uit wat de bedoeling van deze oefening is en waarom je het belangrijk vindt dit gesprek met de groep te voeren (zie ook achtergrond bij deze methodiek).

Leg de betekenis van het spinnenweb uit:

Je identiteit is als een spinnenweb: een wirwar van draden die met elkaar verweven zijn en door elkaar lopen. Je hebt allerlei ideeën over jezelf, over wie je echt bent en wat je belangrijk vindt in je leven. Je identiteit bestaat ook uit verschillende draden of stukken: je bent volwassen, jong, man of vrouw, moslim, niet-gelovig, Vlaming, Belg, Europeaan, van Marokkaanse afkomst, zwart, wit, voetballer, dichter, oudste zoon, jongste dochter,... En dat ben je allemaal tegelijkertijd!

Je identiteit, je ideeën over islam, man/vrouw, Belgen,... verzin je bovendien niet in je eentje. Je ideeën worden beïnvloed door allerlei mensen (bv vrienden, ouders,...) of dingen zoals de media (TV, Internet,...). Wat je van die mensen

of dingen hoort, blijft je vaak lang bij. Het is alsof ze in je spinnenweb blijven plakken. Je krijgt ze er niet gemakkelijk uit.

De Frans-Libanese schrijver Amin Maalouf zegt over identiteit: je identiteit is als een spinnenweb. Het bestaat uit verschillende draden. Bv: een draad voor je geloof, een draad voor je afkomst, een draad voor je geslacht, een draad voor je leeftijd,... Maar die draden hangen ook met elkaar samen. En telkens als er één belangrijke draad geraakt wordt, kapot getrokken wordt, dan klappt heel je web ineen. Dat verklaart waarom je het er zo moeilijk mee hebt als iemand bijvoorbeeld een negatieve opmerking maakt over je geloof, of over vrouwen,... Je hebt dan niet het gevoel van “die persoon raakt één klein draadje van mijn web, één klein stukje van mijn identiteit”, maar je voelt je er helemaal ondersteboven van, je voelt je als volledige persoon aangevallen.

3. Oefening (45 + 45 minuten)

De eerste vier stappen van deze oefening moeten door elke deelnemer individueel uitgevoerd worden. Er is geen uitwisseling of discussie onder elkaar.

- 3.1. In het midden van het spinnenweb is een lege ruimte. Vraag de deelnemers om daarin te noteren “ik ben + hun geloofsovertuiging”. Bv: “ik ben moslim”.
- 3.2. Vraag de deelnemers om uit de kaartjes met invloeden de zes belangrijkste personen of invloeden te kiezen die in zijn/haar dagelijks

leven uitspraken doen over hoe moslims zijn of moeten zijn, over wat het betekent om een moslim te zijn. Dat mogen positieve en negatieve uitspraken zijn. Iedereen legt die kaartjes in zijn/haar eigen spinnenweb. De andere, niet gebruikte kaartjes worden rond het web gelegd.

- 3.3. Vraag de deelnemers om bij de invloedkaartjes in het spinnenweb de symboolkaartjes voor moslim/niet-moslim te leggen: bestaat elke invloed uit (voornamelijk) moslims, (voornamelijk) niet-moslims of beide?
- 3.4. Nu moeten de kaartjes in het web op de juiste plaats komen te liggen. Vraag de deelnemers van welke van de invloeden *in* hun web ze het gevoel hebben dat deze invloeden hen dichterbij brengen bij henzelf, dat ze hen vooruit helpen in hun zoektocht naar wat het betekent om een moslim te zijn. Deze kaartjes moeten ze dicht bij het midden van hun web leggen. Vraag hen van welke van de invloeden in hun web ze daarentegen het gevoel hebben dat ze hen belemmeren om te zijn wie ze zouden willen zijn, dat ze een verkeerd beeld van moslim-zijn ophangen. Deze kaartjes moeten tegen de buitenkant van het web gelegd worden.
- 3.5. Vraag de deelnemers om eens rond te kijken in de kring. Wat valt hen op als ze hun eigen web vergelijken met dat van de anderen?

Het is nog niet de bedoeling dat hier uitvoerig van mening gewisseld wordt. Het is slechts de bedoeling een aantal opvallende gelijkenissen of verschillen aan te stippen. Bij de volgende stappen van deze oefening is er wel uitvoerige uitwisseling en gesprek tussen de deelnemers.

- 3.6. Vertel dat jullie nu ieders spinnenweb gaan bespreken. Overloop samen de gespreksregels.
- 3.7. Interview elke deelnemer aan de hand van de “interviewvragen moslim”, of laat de deelnemers elkaar in groepjes van drie interviewen. Laat de deelnemers elkaar vragen stellen, op elkaar reageren, maar zonder in discussie te gaan. Vraag om de interviews zo concreet mogelijk te maken. Bv: als iemand het kaartje “leraar” heeft gekozen, vraag dan welk vak die leraar geeft, wat hij/zij precies gedaan of gezegd heeft en welk effect dit gehad heeft.
- 3.8. Vraag de hele groep om te vertellen:
 - Wat is jullie opgevallen tijdens de interviews?
 - Wat waren de grootste gelijkenissen tussen jullie spinnenwebben?
 - Wat waren de grootste verschillen?
 - Waar hebben die gelijkenissen en verschillen mee te maken? Zeggen zij iets over onszelf, of eerder iets over onze samenleving?

Als je met kleine groepjes gewerkt hebt, is het belangrijk om in de grote

groep voldoende door te vragen, eventueel een aantal interviewvragen terug te nemen.

Ook is het belangrijk dat je als begeleider zelf een aantal dingen aangeeft die je opvallend vindt (bv welke kaartjes het meeste voorkomen, wiens web er eerder uitzonderlijk uitziet, welke kaartjes er bij niemand in het web liggen,...)

- 3.9. Het vervolg van de oefening gaat in op de genderdimensie van identiteit. Hiervoor heb je de symboolkaartjes man/vrouw nodig. De eerste stappen worden opnieuw individueel uitgevoerd. Daarna komt een interviewgedeelte aan de hand van de “interviewvragen jongen/meisje”. Het is ook mogelijk dit gedeelte tijdens een tweede bijeenkomst te doen.

Als je dit onmiddellijk na het voorgaande doet, kun je de kaartjes uit het eerste gedeelte laten liggen en werken met de invloedkaartjes die je op papier met een andere kleur kopieerde.
- 3.10. De deelnemers schrijven in het midden van hun spinnenweb of ze jongen of meisje zijn.
- 3.11. Opnieuw kiezen ze de zes belangrijkste personen of invloeden die hen iets vertellen over wat het betekent om man of vrouw te zijn. Ook leggen ze bij elk invloedkaartje een symboolkaartje voor man, vrouw of beide.

Net als vorige keer worden de kaarten in het web op de juiste plaats gelegd: dichtbij of ver van het midden.

- 3.12. Vraag de deelnemers om eens rond te kijken in de kring. Wat valt hen op als ze hun eigen web vergelijken met dat van de anderen?

Het is nog niet de bedoeling dat hier uitvoerig van mening gewisseld wordt. Het is slechts de bedoeling een aantal opvallende gelijkenissen of verschillen aan te stippen. Bij de volgende stappen van deze oefening is er wel uitvoerige uitwisseling en gesprek tussen de deelnemers.

- 3.13. Interview elke deelnemer aan de hand van de “interviewvragen meisje/jongen”, of laat de deelnemers elkaar in kleine groepjes interviewen. Laat de deelnemers elkaar vragen stellen, op elkaar reageren, maar zonder in discussie te gaan.

- 3.14. Bespreek met de volledige groep de vragen onder punt 8. Indien je dit gedeelte onmiddellijk doet na het gedeelte over moslimidentiteit, kun je er ook nog volgende vraag aan toevoegen: hebben jullie andere kaartjes in je web liggen dan daarnet? Zijn er overlappingen? Zijn er kaartjes die daarnet positief waren die nu negatief zijn? Hoe kijk je daarnaar?

4. Evaluatie (15 minuten)

Evalueer met de deelnemers:

Hoe vonden jullie het om deze oefening te doen?

Wat vonden jullie leuk of interessant?

Wat vonden jullie vervelend of lastig?

Met welke vragen blijven jullie zitten?

SPINNENWEB VOOR GROTERE GROEP

Tijd:

45 minuten

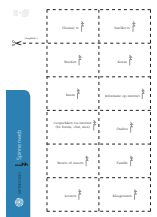
Deelnemers:

maximum 25

Materiaal:

Dit materiaal vind je in de doos:

- 1 werkblad met kaartjes met invloeden
- 1 kaart met gespreksregels

Dit materiaal moet je zelf voorzien:

- Bord + stift
- Kopieer het werkblad met invloedkaartjes voor elke deelnemer en knip de kaartjes uit, zodat elke deelnemer één stapeltje met 20 verschillende invloedkaartjes heeft.

Werkwijze:

1. Voorbereiding

Teken op het bord een groot spinnenweb.
Elke deelnemer krijgt een stapeltje met kaartjes van invloeden.

2. Inleiding (5 minuten)

Leg kort uit wat de bedoeling van deze oefening is en waarom je het belangrijk vindt dit gesprek met de groep te voeren (zie ook: achtergrond bij deze methodiek).

Leg de betekenis van het spinnenweb uit:

Je identiteit is als een spinnenweb: een wirwar van draden die met elkaar verweven zijn en door elkaar lopen. Je hebt allerlei ideeën over jezelf, over wie je echt bent en wat je belangrijk vindt in je leven. Je identiteit bestaat ook uit verschillende draden of stukken: je bent volwassen, jong, man of vrouw, moslim, niet-gelovig, Vlaming, Belg, Europeaan, van Marokkaanse afkomst, zwart, wit, voetballer, dichter, oudste zoon, jongste dochter,... En dat ben je allemaal tegelijkertijd!

Je identiteit, je ideeën over islam, man/vrouw, Belgen,... verzin je bovendien niet in je eentje. Je ideeën worden beïnvloed door allerlei mensen (bv vrienden, ouders,...) of dingen zoals de media (TV, Internet,...). Wat je van die mensen of dingen hoort, blijft je vaak lang bij. Het is alsof ze in je spinnenweb blijven plakken. Je krijgt ze er niet gemakkelijk uit.

De Frans-Libanese schrijver Amin Maalouf zegt over identiteit: je identiteit is als een spinnenweb. Het bestaat uit verschillende draden. Bv: een draad voor je geloof, een draad voor je afkomst, een draad voor je geslacht, een draad voor je leeftijd,... Maar die draden hangen ook met elkaar samen. En telkens als er één belangrijke draad geraakt wordt, kapot getrokken wordt, dan klappt heel je web ineen. Dat verklaart waarom je het er zo moeilijk mee hebt als iemand bijvoorbeeld een negatieve opmerking maakt over je geloof, of over vrouwen,... Je hebt dan niet het gevoel van “die persoon raakt één klein draadje van mijn web, één klein stukje van mijn identiteit”, maar je voelt je er helemaal ondersteboven van, je voelt je als volledige persoon aangevallen.

Overloop de gespreksregels.

3. Oefening (30 minuten)

- 3.1. In het midden van het spinnenweb is een lege ruimte. Schrijf daarin “ik ben moslim”.
- 3.2. Vraag de deelnemers om uit de kaartjes met invloeden de belangrijkste persoon of invloed te kiezen die in hun dagelijks leven uitspraken doet over hoe moslims zijn of moeten zijn, over wat het betekent om een moslim te zijn. Dat mogen positieve en negatieve uitspraken zijn.
- 3.3. Overloop alle deelnemers om te horen welk kaartje ze eruit hebben gepikt.

- 3.4. Ga in op het kaartje dat het meest gekozen werd:

- Hoe is deze persoon, of invloed concreet aanwezig?

Bv: “Familie”: Wie is dat dan precies, die familie? Hoe vaak zie je hen? Hoe beïnvloeden ze jouw kijk op moslim-zijn? Door wat ze zeggen? Door wat ze doen? Kunnen jullie enkele voorbeelden geven van wat ze zeggen of doen?

- Wat vinden jullie van de uitspraken, leefwijze,... van die persoon of invloed?

Bv: “Familie”: Hebben jullie dezelfde mening als die familie over islam en moslim-zijn? Heb je gevoeld dat hun visie, uitspraken, leefwijze jullie vooruit helpen om in Vlaanderen als moslim te leven?

Of hebben jullie een heel andere mening over islam dan jullie familie? Vind je dat hun uitspraken, leefwijze,... het voor jou moeilijker maken om te zijn wie je wil zijn? Maken hun uitspraken, leefwijze,... jullie vaak kwaad of verdrietig?

- Hoe gaan jullie zelf om met die persoon of invloed?

Bv: “Familie”: vraag je hen om raad als je met een vraag zit, luister je vooral en denk je bij jezelf na over wat ze zeggen, bespreek je hun manier van doen met je vrienden, ga je met hen in discussie, maak je vaak ruzie met hen, probeer je hen te negeren,...

- Hoe komt het dat precies deze invloed eruit is gekomen? Waarmee zou dat te maken kunnen hebben?

Bv: "Familie": Waarom hebben die zoveel invloed? Is er misschien veel contact met de nichten en neven? Zien jullie elkaar vaak? Doen jullie veel samen? Vind je meer begrip bij nichten en neven die even oud zijn dan bij je ouders?

Schrijf na dit gesprek de inhoud van dit kaartje in het spinnenweb op het bord. Als het een invloed is die hen (over het algemeen) vooruit helpt, schrijf je hem dicht bij het midden van het web. Als het een invloed is die hen (over het algemeen) belemmert, schrijf je hem verder van het midden of tegen de rand van het web.

Vertel erbij waarom je die plaats kiest.

- 3.5 Overloop vervolgens de deelnemers die een andere invloed hadden gekozen. En herhaal bovenstaande vragen.
Toets bij de anderen af of zij dit ook een belangrijke invloed vinden. Waarom (niet)?
En geef ook deze invloed een plaats in het web (of erbuiten).
- 3.6. Afhankelijk van de tijd die je hebt, kun je bovenstaande oefening herhalen en zo verschillende invloeden bespreken (bv tot je de vijf belangrijkste hebt).

- 3.7. Bekijk het web op zijn geheel:

- Bestaat het web vooral uit moslims, uit niet-moslims of is het eerder gemengd?

Waar heeft dat mee te maken?

Hoe voelen jullie je daarbij? Is dat ok? Had je dit verwacht? Zou je het liever anders zien?

- Vinden jullie dit web voor jullie zelf herkenbaar? Waarom wel of niet?
- Waren er in het gesprek verschillen tussen jongens en meisjes?

Evaluatie (15 minuten)

Evalueer met de deelnemers:

Hoe vonden jullie het om deze oefening te doen?

Wat vonden jullie leuk of interessant?

Wat vonden jullie vervelend of lastig?

Met welke vragen blijven jullie zitten?

Het is ook mogelijk deze oefening te doen rond de vraag: ik ben jongen / meisje

